

ข้อสรุป และข้อเสนอแนะ

เนื่องจาก "สินส่วนตัว" นี้ในกฎหมายลักษณะฉ้อฉลไม่มีบัญญัติไว้ว่าจะไร เป็นสินส่วนตัว แต่เป็นที่เข้าใจกันในระหว่างนักนิติศาสตร์และศาลเท่านั้นที่ว่าอะไร เป็นสินส่วนตัว การที่ไม่มีบัญญัติเรื่องสินส่วนตัวไว้ น่าจะ เนื่องจากกฎหมายลักษณะฉ้อฉลมีความประสงค์ที่จะให้ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยกกัน กล่าวคือ กฎหมายถือว่าไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่มีมาก่อนสมรสหรือเพิ่มพูนขึ้นระหว่างสมรสก็ตามก็ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินของฉ้อฉลและเมียด้วยกันทั้งนั้น จึงเห็นได้จากกฎหมายลักษณะฉ้อฉลที่บัญญัติว่า "ตราบเทาชายหญิงยังเป็นฉ้อฉลเมียกันอยู่ ทรัพย์สินระหว่างฉ้อฉลเมียจะไม่แยกจากกันเลยจนกว่าฝ่ายหนึ่งจะตายจากไปจึงแยกออกเป็นส่วนของฉ้อฉลและของเมีย" สินส่วนตัวจึงเป็นคำใหม่ที่เกิดขึ้นในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยได้รับอิทธิพลจากกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับระบบแยกทรัพย์สินเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สมรส เพราะส่วนที่เรียกว่า "สินส่วนตัว" นี้ คู่สมรสต่างฝ่ายต่างมีอำนาจจัดการได้โดยลำพังตนเอง เมื่อได้ออกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๑ ได้กล่าวถึงสินส่วนตัวไว้ในมาตรา ๓๗ ซึ่งบัญญัติว่า "หญิงมีสามีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินส่วนตัวย่อมมีฐานะอย่างบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ" แต่หาได้ให้บทวิเคราะห์ที่พิถีพิถันไว้ไม่ ต่อมาได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาอธิบายความหมายของคำว่า "สินส่วนตัว" ไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๘/๒๔๙๓ ว่า "ทรัพย์สินของเมีย (หรือของฉ้อฉล) ที่มีอยู่ก่อนแต่งงานซึ่งมิได้เอามาบริโภคในเวลาแต่งงานหรือมิได้เอามาใช้สอยร่วมกันเมื่อเป็นฉ้อฉลเมียกันแล้วนั้น ท่านว่าเป็นสินส่วนตัว" และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๐๘/๒๔๙๔ ได้กล่าวไว้ว่า "...แต่ถ้าทรัพย์สินของสามีหรือภริยาต่างครอบครองแบ่งแยกไว้เป็นส่วนตัวต่างหาก มิได้เอามาเกี่ยวข้องต่อการประกอบอาชีพเพื่อประโยชน์ร่วมกันแล้ว ก็นับว่าเป็นสินส่วนตัว" แต่เมื่อได้ออกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ นี้แล้ว ได้มีบทวิเคราะห์ที่พิถีพิถันของคำว่า "สินส่วนตัว" ในมาตรา ๑๒๖, ๑๒๗ และ ๑๔๓ ต่อมาได้มีคำ

ตรวจชำระประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๕ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๗ จึงได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติอื่นเกี่ยวกับสินส่วนตัว และได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๑, ๑๔๗๒ และมาตรา ๑๔๗๓ ว่าอะไรบางอย่างที่ถือเป็นสินส่วนตัว อันเป็นการรับรองคำว่า "สินส่วนตัว" ตามที่เข้าใจกันให้เป็นหลักฐานยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามแม้จะมีบทวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า "สินส่วนตัว" ไว้แล้วและเป็นบทกฎหมายที่บัญญัติขึ้นรัดกุมพอสมควรก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง และมีบางอย่างที่กฎหมายเรายังไม่ทันสมัยเท่าที่ควร ควรจะบัญญัติเพิ่มเติมอีกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินส่วนตัวนี้ ซึ่งพอจะสรุปข้อบกพร่องพร้อมทั้งขอเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงดังต่อไปนี้คือ

ประการแรก เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๕ มาตรา ๑๔๗๔(๓) ซึ่งบัญญัติว่า "สินสมรสได้แก่ทรัพย์สินที่เป็นคอกผลของสินส่วนตัว" ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับบทบัญญัติดังกล่าวนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และบทบัญญัติเรื่องกรรมสิทธิ์ในบรรพ ๔ ได้บัญญัติรับรองเรื่องการได้คอกผลไว้ว่า คอกผลของทรัพย์สินได้ย่อมตกแก่เจ้าของทรัพย์สินนั้น เมื่อคอกผลนั้นเป็นคอกผลของสินส่วนตัว อันเป็นทรัพย์สินประธาน คอกผลก็ควรจะตกแก่เจ้าของทรัพย์สินอันเป็นทรัพย์สินประธานนั้น จึงเห็นว่าคอกผลของสินส่วนตัวควรเป็นสินส่วนตัวตามบทบัญญัติเดิมในมาตรา ๑๔๖๔(๔) จะถูกต้องกว่าและเนื่องจากกฎหมายได้วางข้อสันนิษฐานไว้แล้วว่า ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างหนึ่งเป็นสินสมรสหรือไม่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรส

ประการที่สอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๕ มาตรา ๑๔๗๑(๔) บัญญัติให้ของหมั้นเป็นสินส่วนตัว ซึ่งจะเห็นว่าการที่ได้มีการตรวจชำระประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใหม่นี้ก็เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติ

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๒๕ วรรคสอง ให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่การที่บัญญัติให้ของหมั้นเป็นสินส่วนตัว ซึ่งจะมีได้ก็แต่เฉพาะฝ่ายหญิงเท่านั้น เป็นการไม่เป็นธรรม เพราะฝ่ายชายไม่อาจมีของหมั้นได้ ฝ่ายชายเป็นแต่เพียงผู้มอบของหมั้นให้แก่หญิงฝ่ายเดียว ทำให้หญิงมีสินส่วนตัวเพิ่มขึ้นจากชาย ๑ อย่างคือของหมั้น ชายย่อมมีสินส่วนตัวเพียง ๓ อย่าง คือมาตรา ๑๔๗๑(๑)-(๓) เท่านั้น ส่วนหญิงมีเพิ่มอีกคือมาตรา ๑๔๗๑(๔) การที่จะให้สิทธิเท่าเทียมกันจำต้องให้เท่าเทียมกันจริง ๆ เราแก้กฎหมายก็เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อบัญญัติกฎหมายออกมาแล้วกลับให้ชายหญิงมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วยกับบทบัญญัติที่ให้ของหมั้นเป็นสินส่วนตัว ควรจะยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการหมั้นเสีย เพื่อไม่ให้มีของหมั้น เพราะการสมรสไม่จำต้องมีการหมั้นก็ยอมได้ แต่ถ้าใครประสงค์จะทำการหมั้นกันเพื่อรักษาประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยก็ยอมทำได้ โดยใช้มาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับ ซึ่งบัญญัติว่า "เมื่อใดไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ท่านให้วินิจฉัยคดีนั้นตามคลองจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น" ดังนั้น จึงเห็นวาทบัญญัติในมาตรา ๑๔๗๑(๔) นี้ควรยกเลิกไป ชายหญิงจะได้มีสินส่วนตัวเท่ากัน คือมาตรา ๑๔๗๑(๑)-(๓)

ประการที่สาม ในเรื่องอำนาจจัดการสินสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่โคตรจวชาระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๕ มาตรา ๑๔๗๖ ซึ่งบัญญัติว่าให้สามีและภริยาเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกัน นอกจากสัญญาก่อนสมรสจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น จะเห็นได้ว่า การให้สามีภริยาจัดการสินสมรสรวมกันนั้น ย่อมเป็นการไม่สะดวกอย่างยิ่ง เพราะไม่ว่าจะทำนิติกรรมใด ก็ต้องร่วมกันทำทุกครั้ง หรือต้องขอความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ ซึ่งถ้าอีกฝ่ายไม่ให้ความยินยอม ก็ทำให้ไม่สามารถจัดการสินสมรสได้ ต้องไปร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตแทน ทำให้เกิดความล่าช้าและเสียหายแก่ทรัพย์สินอันเป็นสินสมรสได้ หรือถ้าฝ่ายใดได้จัดการทรัพย์สินเป็นสินสมรสไปโดยไม่ได้ออกความยินยอม

จากอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งทำให้นิติกรรมนั้นใช้ไม่ได้ ต้องให้อีกฝ่ายให้สัตยาบันนิติกรรมนั้นจึงจะสมบูรณ์ แต่ถ้าอีกฝ่ายไม่ยอมให้สัตยาบัน นิติกรรมที่คู่สมรสฝ่ายนั้นได้ทำไปโดยปราศจากความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว อีกฝ่ายอาจร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนนิติกรรมนั้นได้ จะเห็นได้ว่าเป็นการยุ่งยากไม่สะดวกอย่างยิ่ง ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๔๗ เลย ควรจะแก้เป็นว่า ให้สามีภริยาจัดการสินสมรสได้เฉพาะส่วนของตนโดยไม่ต้องขออนุญาตจากอีกฝ่ายหนึ่ง จะเป็นการดีกว่า และเมื่อมีหนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการจัดการ เจ้าหนี้ก็ยอมบังคับเอาได้เฉพาะสินสมรสที่เป็นส่วนของลูกหนี้จะบังคับเอาแก่สินสมรสที่เกินส่วนไม่ได้ เว้นแต่กรณีเป็นหนี้ร่วม เจ้าหนี้ยอมบังคับเอาได้ทั้งสินส่วนตัวและสินสมรสของทั้งสองฝ่าย แต่ถ้าต้องการให้ผูกพันในส่วนที่เกินนั้น ควบคู่กันก็ควรได้รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หรืออีกฝ่ายได้ให้สัตยาบันในภายหลัง

นอกจากนี้ผู้เขียนใคร่ขอเสนอแนะอีก ๒ ประการคือ

ก. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเราจะมีบทบัญญัติในเรื่องทรัพย์สินซึ่งได้มาในฐานะเป็นค่าสินไหมทดแทนในการละเมิด รวมทั้งค่าทดแทนในการที่ต้องเสียอวัยวะไปในการทำงาน แล้วค่าทดแทนจากนายจ้างในการเสียอวัยวะนั้น ซึ่งค่าทดแทนนี้ควรให้เป็นสินส่วนตัวของผู้ที่ได้รับความเสียหายในการนั้น โดยเอาแบบอย่างกฎหมายฝรั่ง แอสและ อิตาลี ทั้งนี้เพราะเหตุว่าทรัพย์สินที่ได้มานั้นเป็นการให้ทดแทนแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย จึงไม่สมควรให้ทรัพย์สินนั้นเป็นสินสมรส เพราะได้มาระหว่างสมรสซึ่งไม่เป็นธรรมแก่ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายโดยที่อีกฝ่ายไม่ได้รับความเสียหายควบ แต่มามีส่วนในค่าทดแทนนั้น

อนึ่ง ถ้าค่าสินไหมทดแทนที่ได้มานั้นเกิดจากผลขึ้นมา คอกผลของค่าสินไหมทดแทนอันเป็นสินส่วนตัวนี้ ก็ควรตกเป็นสินส่วนตัวด้วย เพราะค่าสินไหมทดแทนอันเกิดแต่มูลละเมิดนี้ เรียกร่องได้ตั้งแต่เวลาที่การละเมิดได้เกิดขึ้น ซึ่งถ้าขณะที่การละเมิด

เกิดขึ้นนั้น ผู้ทำละเมิดยังไม่ได้ใช้คำสั่งใหม่ทดแทนให้ แล้วมาใช้ให้ภายหลัง ต่อมาอีกหลายวันหรือหลายเดือน หรืออาจเป็นปีก็ได้ ในระหว่างที่ยังไม่ได้คำสั่งใหม่ทดแทนนี้ ย่อมคิดดอกเบี้ยได้ ดังนั้น ดอกเบี้ยของคำสั่งใหม่ทดแทนก็ควรตกแก่ผู้ที่ได้รับคำสั่งใหม่ทดแทนนั้นด้วย จะให้ตกเป็นสินสมรสย่อมไม่เป็นการถูกต้อง

ข. ในกรณีทรัพย์สินที่สามมีหรือภริยาได้มาเนื่องจากการทำงานหรือการดำเนินธุรกิจโดยเฉพาะนั้น บางประเทศถือว่าเป็นสินส่วนตัว เช่นกฎหมายจีน เยอรมันก่อนแก้ไขปี ๑๙๕๗ และสวีต ซึ่งถือเป็นแนวโน้ม ในหลายประเทศกำลังพิจารณาถึงเรื่องนี้ อยู่ เนื่องจากความจำเป็นในทางสังคมและเศรษฐกิจ เพราะต่างคนต่างออกไปทำงานและต่างมีรายได้ของตน จึงควรให้เป็นสินส่วนตัวของแต่ละฝ่าย ซึ่งผลที่ตามมาคือค่าใช้จ่ายในครอบครัวต้องเฉลี่ยกันออก แนวความคิดนี้อาจยังไม่เหมาะกับระบบครอบครัวไทยปัจจุบันก็ได้ แต่ต่อไปในอนาคตอาจจะต้องมีบัญญัติเช่นนี้ขึ้นก็ได้ จึงขอเสนอแนะไว้ ณ ที่นี้.